

Historiska årtal om Halmstad

När stängdes Norre Port för biltrafik?
När bildades Halmia och HBK?
När byggdes Halmstads slott?

Frågorna får svar i denna bok som är späckad med historiska årtal om Halmstad. Stort och smått varvas i teman som krig och fred, näringsliv, byggnader och föreningsliv.

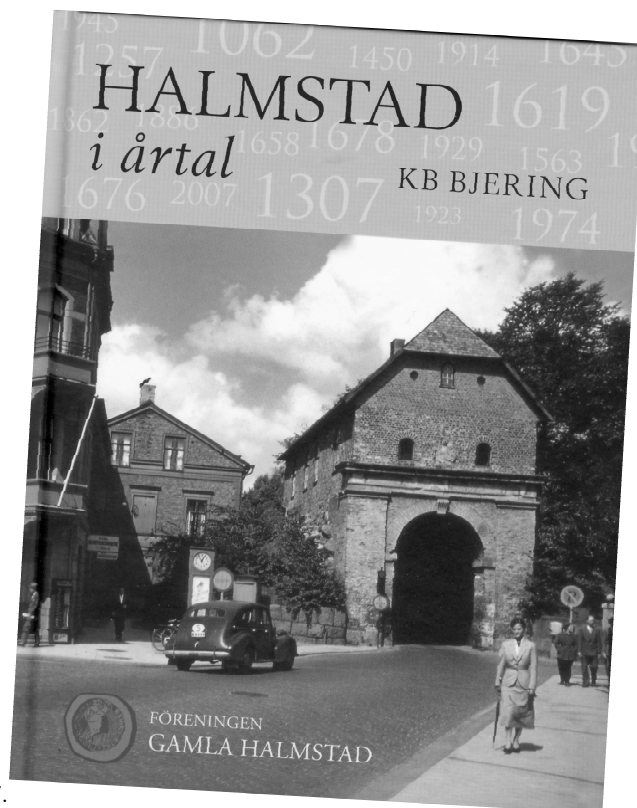
Alla årtal speglar samtidigt stadens utveckling från det lilla samhället Övraby till dagens Halmstad.

Boken är illustrerad med cirka 400 bilder, både gamla och nya, varav många aldrig tidigare publicerats.

Författare är KB Bjering, tidigare ordförande i Gamla Halmstad och framstående kännare av stadens historia.

Boken finns att köpa på kansliet, Fredsgatan 5, till medlemspriset 150 kr.

Vill du hellre ha den skickad till dig kostar det 200 kr inkl porto. Sätt in pengarna på bankgiro: 308-5081 eller postgiro: 26 42 00-7.

Välkommen till årsmöte den 17 oktober kl 18.30

i Immanuelskyrkan, Strandgatan 20 i Halmstad

Föreläsare är Lennart Jönsson som berättar och visar filmen "En tågresä med HNJ genom tre landskap".

Lennart har varit anställd hela sitt yrkesverksamma liv vid SJ och Banverket.

Därefter årsmötesförhandlingar.

Supé på restaurang Jarlen för föranmälda medlemmar.

Fläskfilé Polignac, potatisgratäng, sallad,
vin/vatten/lättöl, kaffe med kaka.

Pris 190 kr

Bindande anmälan till supén senast 10 oktober.

Obs! Endast 120 platser!

Ring 035-21 40 40 måndag-fredag kl 9-14

Eller e-post: info@gamlahalmstad.se

Gamla Halmstad på Tall Ships Races

Vår ordförande Anders Bergenek var inlånad för att guida utländska journalister om staden, hamnen och sjöfarten ur ett lokalt perspektiv. Det blev en trevlig men lite gropig färd med veteranminsveparen M 20 i hamnen och en runda förbi Tylön

Många Halmstadbor inser inte vilken betydelse hamnen har haft för stadens utveckling, säger Anders Bergenek. Muddringen av Nissan, utbyggnaden av pirerna och anläggandet av den så kallade stadskajen mellan Österbro och Slottet var en gigantisk investering i infrastruktur som gjordes runt 1800-talets mitt. Det var då Halmstad fick sin första moderna och riktigt funktionella hamn. Det ledde sedan till ångbåtsförbindelser till Göteborg i norr och hamnar som Malmö, Köpenhamn och Lübeck i söder. På så vis förbättrades kommunikationerna och stadens isolering bröts.

Hamnutbyggnaden fick en stor betydelse för det halländska jordbrukets utveckling genom export och lite senare också för stadens industrialisering. Den omfattande spannmålsexporten bidrog också till att redelinäringen växte i staden. Halmstad var vid förra sekelskiftet landets tredje största skut-

hamn. Vid 1800-talets slut bedrevs här också en livlig varvsverksamhet.

När järnvägen kom, flyttade hamnen över till Nissans östra sida. Hamnens historia handlar sedan om hur den gradvis flyttats längre och längre ut för att till sist ligga utanför Nissan. Ett annat tema är hur arbetet allt mer har mekaniserats och rationaliserats. Idag är Halmstad Hamn en modern och framgångsrik hamn som har förstått att skapa PR för sin verksamhet genom Tall Ships Races, som fungerar som ett stort skyltfönster mot världen.

Vad berättar man mer för utländska journalister? Jag försökte beskriva att synen med alla segelfartygen i hamnen var så som Halmstad nästan såg ut för 100 år sedan, berättar Anders. Det var då bilden skapades av Halmstad som en maritim stad. Jag försökte också förklara varför segelfartygen var

konkurrenskraftiga och levde kvar så pass länge.

Sedan blev det förstås tillfälle att tala om dramatiska händelser som det stora vikingaslaget vid Nissans mynning 1062 och brädgårdskonflikten 1931. Utåt Tylösand försökte jag berätta om hur den här badplatsen har utvecklats till Sveriges främsta på knappa 100 år, säger Anders. Då är det också roligt att kunna berätta om Per Gessle vars musik är mer känd i utlandet än vad vi själva förstår.

På grund av dåligt väder hade flera av journalisterna hoppat av resan men de som var med var glada och nöjda över att ha fått sätta in det de såg i hamnen i ett historiskt sammanhang. Tack vare Tall Ships Races hade de kommit till Halmstad och fått en väldigt positiv bild av staden.

Halmstadbor för 125 år sedan

År 1885 hade Halmstad en befolkning på 9 562 personer.

Under året föddes 328 barn och 114 personer dog. Det som är anslående och tragiskt är att 68 av de avlidna var barn under 12 år. Barnen dog av exempelvis strypsjuka, mässling, kikhosta, mag- och tarmkatarr och lunginflammation.

Som jämförelse kan nämnas att år 2010 var Halmstads befolkning 91 087 personer. Antalet födda var 1 135 och döda 903. Av de avlidna var 3 barn under 12 år.

Att gräva i historisk statistik föder ofta tankar och funderingar över Halmstadbornas levnadsvillkor under gångna tider.

Intressant historisk statistik för Halmstad finns att läsa gratis på Statistiska centralbyråns hemsida. Gå in på www.scb.se, hitta statistik/historisk statistik.

Kerstin Wedin

Tankar mellan två verksamhetsår

Föreningen Gamla Halmstads 88:e verksamhetsår har lagts till handlingarna och det 89:e har precis börjat. Det är ett spännande år vi lämnar bakom oss. Årsboken uppskattades som vanligt av medlemmarna. Vi gav ut del 2 i vår nya skriftserie med en uppsats av Tom Manhof om Westra stranden. Framför allt sjösatte vi föreningens största bokprojekt någonsin då vi tryckte och publicerade KB Bjerings bok "Halmstad i årtal" i hela 1500 exemplar. En annan milstolpe var att den nya webbplatsen www.gamlahalmstad.se öppnades. Styrelsens ambition är att den med tiden ska bli den stora uppslagsboken inte bara om vår förening utan också om Halmstads historia.

Höstmötet och vårmötet drog förra året något färre deltagare än tidigare. Delvis tror jag att detta beror på en osäkerhet då mötena inte varit förlagda till Halmstads Teater eftersom denna renoverades. Sannolikt kommer vi även i fortsättningen att få lägga våra möten i trevliga Immanuelskyrkan eftersom teaterns prissättning numera ligger på en alltför hög nivå för vår förening. Supéerna kommer även fortsättningsvis att förläggas till Jarlen.

Sommarmötet i S:t Olofs Kapell visar på tredje året en ökande besöksrend och i år var kyrkan nästan full. Vårutflykten till

Viskadalen blev som vanligt fullbokad direkt. På beställning har vi också varit ute och visat filmer och hållit föreläsningar i olika grupper naturligtvis med förhoppning att på så sätt också rekrytera fler medlemmar.

Det är en viktig uppgift för styrelsen att göra trevliga arrangemang runt våra möten för att locka så många besökare som möjligt. Många är med i vår förening i första hand för att få årsboken.

Ordföranden har ordet

Jag skulle gärna se att fler i den här gruppen prövade att gå på något av våra möten. Förutom själva innehållet i aktiviteten brukar gemenskapen vara fantastisk.

I och med att webbplatsen nu också är klar så har vi nu arbetat igenom de viktigaste av de utvecklingsidéer som fanns i styrelsen för sex år sedan då jag tillträdde som ordförande. Vi har känt ett starkt stöd från medlemmarna i det här arbetet. Samtidigt får föreningen inte slä sig till ro. Under förra året genomförde styrelsen en fokusgruppsövning för att prioritera framtida utvecklingsinsatser.

Under det kommande året planeras en enkät till medlemmarna för att få ytterligare idéer. Likaså ska vi jämföra oss med andra staders liknande lokalhistoriska föreningar för att se vad som gör dem framgångsrika.

Ledarskap handlar om att leda förändring. Utveckling är lika med liv. Utan utveckling dör en verksamhet såvida omvärlden inte också står stilla. Samtidigt måste föreningens medlemmar känna kontinuiteten och sammanhanget. Gamla Halmstad är och ska vara den stolta och goda förening som den alltid har varit. Att verka i en lokalhistorisk förening ger ett särskilt ansvar att vårda traditionen.

En av styrelsens idéer är att locka flera att arbeta aktivt och praktiskt i föreningen. Vi behöver personer som tycker att det skulle vara roligt att hjälpa till med webbplatsen, i vår packgrupp och med att rekrytera nya medlemmar. Självklart ser vi också gärna fler skribenter till årsboken. Kan vi dubbla den aktiva kadern jämfört med idag så tror jag att vi kan hjälpas åt att göra Föreningen Gamla Halmstad ännu bättre och ännu starkare. Ring mig på telefon 035 – 14 99 40 (kvällstid) om du vill bli en volontärarbetare i vår förening!

Anders Bergenc

Gator i Halmstad: Fredrik Vetterlunds väg

Fredrik Vetterlunds väg ligger på Rotorp. Gatan fick sitt namn 1940 för att hedra den då 75-årige författaren, skalden och litteraturhistorikern Fredrik Vetterlund.

Vetterlund blev 95 år och hann skriva drygt ett 40-tal böcker, de flesta skönlitterära. Han var verksam i Lund och Stockholm men glömde aldrig födelsestaden Halmstad som han gav epitetet "Luftsynernas stad".

Minnena från barndomen fick ge stoff åt både dikter och prosastycken. När Föreningen Gamla Halmstad gav ut sin första årsbok 1924 medverkade Fredrik Vetterlund med en nostalgisk artikel om Tivoli, sedermera Norre Katts park. Han återkom i flera årgångar med minnesbilder från staden, dess stränder och omgivningar och med berättelser om gamla Halmstadbor.

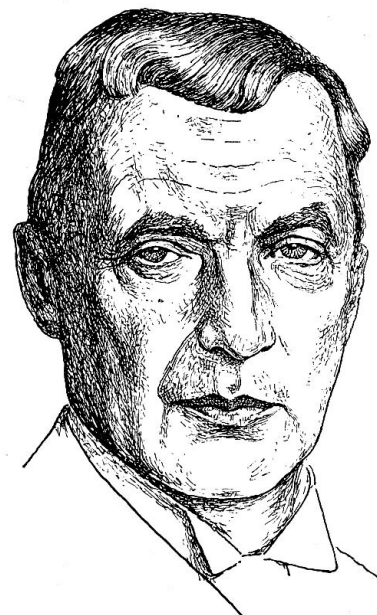
Litteraturkritikern Klara Johanson, också hon bördig från Halmstad, skrev om Vetterlund som "Livsgryningens poet".

Han "ägde saltfuktiga vindar, havets glans och andning, strandflorans doft och rymdens alla otroliga belysningseffekter över det högtidligt stora torg, vid vilket han växte upp", skrev Klara Johanson i en av sina essäer.

Stefan Gustafsson

"Hur mycket av fjärrsyn, av luftperspektiv samlar sig ej slutligen inne i själva staden över dess stora torg! Ty redan där ser man långt, anar rymder och gränslöshet. Den som under årtal bött vid detta torg med dess västerperspektiv och har följt de atmosfäriska förloppen på västkustens oroliga himmel, han har de granaste moln- och solsyner att bära med sig genom livet."

Ur prosadikten "Luftsynernas stad" av Fredrik Vetterlund

Händer i höst på Hallands Konstmuseum

I höst visar Hallands Konstmuseum stilikonen Karin Larsson. I början av 1900-talet utformade konstnärsparet Karin och Carl Larsson den skandinaviska inredningsstilen som än idag uppskattas och inspirerar runt om i världen. I utställningen visas Karin Larssons unika och moderna stiluttryck genom textilier och föremål som hon skapat. Hon har varit trendskapare för kläder, funktionella barnkläder och för vår idé om hur atmosfären i vardagen ska vara. Utställningen är producerad av Carl Larsson-gården och pågår 2/10-4/3 2012.

Även en del av museets programutbud sätter textilier i fokus. "Vårda vintage" är rubriken när vintage-experten och krönikören Monica Nordlund den 13/11 kl 14 berättar om hur man bäst bevarar sina kläder. Broderiakademin finns på plats i caféet 12/11 och 30/11 kl 12-16 och visar hur man broderar fritt ur fantasin och för den som

önskar fördjupa sig i Landskapssömmar förr och nu erbjuder man tillsammans med Slöjd i Halland en tvådagars-kurs 19-20/11.

Sommarens välbesökta fotoutställning ON VERRA BIEN med fotografier av Christer Strömholm pågår t o m 13/11. Därefter uppmärksammas ytterligare en fotograf - Lennart Olson 23/11-26/2 2012.

För mer information och fler program se museets hemsida www.hallandskonstmuseum.se

HALLANDS KONSTMUSEUM

Brädgårdskonflikten – ett 80-årsminne

Den 9 februari 1931 utbröt strejk på grund av avtalstvist vid brädgårdarna i Halmstads hamn. Arbetsgivarna anställde strejkbrytare, som inlogerades på fartyg i hamnen, vilket väckte stor ilska bland de strejkande.

Den 20 april samlades en stor människomassa i hamnområdet och en del började kasta sten, varpå polisen gjorde chock. Oroligheterna fortsatte några dagar, strejkbrytarna avlossade skott, folkmassan blev uppretad och ville storma strejkbrytaranläggningen. I detta kritiska läge trädde konduktören Edvin Janson fram och manade till besinning och lyckades lugna stämningen.

Stadsfullmäktige väjdade till allmänheten att avstå från demonstrationer men oroligheterna fortsatte.

Den 2 maj träffades en uppgörelse som gav arbetarna 107 ½ öre i timmen och därmed var strejken över.

Den 14 maj ägde tragedin i Ådalen rum, då utkommenderad militär sköt skarpt mot strejkande demonstranter och dödade fem arbetare.

Uppgifterna från Valfrid Göransson, Den sociala bakgrunden till brädgårdskonflikten (GHL 1982)

Kerstin Wedin

Vi hälsar nya medlemmar hjärtligt välkomna!

Bjers, Birgitta, Saltsjöbaden
Borg, Michael, Halmstad
Brorsson, Arne, Halmstad
Clarberg, Ann-Charlotte, Göteborg
Dalin, Annika, Malmö
Håkansson, Anna-Lena, Halmstad
Karlsson, Ingrid, Halmstad

Karlsson, Per-Erik, Halmstad
Klevås, Göran, Kristianstad
Lind, Erik, Halmstad
Persson, Birgitta, Halmstad
Persson, Frank, Halmstad
Persson, Jan-Erik, Varberg
Westerberg, Marie, Halmstad

Åberg, Inger, Halmstad
Stödjande medlemmar:
Carlstrand, Gunnel, Lindome
Johansson, Bertil, Gullbrandstorp
Melin, Annette, Halmstad

Tarabba

När något försämras eller någon magrar märkbart, då kan man i Hallandsdialekten tillgripa universalordet tarabba. Personer som magrar tarabbar, men också de som blir sjuka och gamla. På ålderns höst tillfrågades Olas-Swen hur han mätte. "Då ä inte möt mä gobben, ja har tarabbat", sa han. Prylar och föremål kan också tarabba: "Vagnen har tarabbat".

Lägebla

Folkliga namn på växter och örter visar prov på allmogens iakttagelseförmåga och fantasi. I bondesamhället var ett flertal växter viktiga i naturhushållet, och många fick namn efter vad de kunde användas till. Exempelvis ansågs groblad vara ett bra läkemedel vid sårskador, varför växten på många håll i Halland inte kallats något annat än lägebla. Växten har inte bara använts för att läka sår

och stilla blod, utan man har också gjort avkok på bladen och använt denna dryck för invärtes bruk, som febernedsättande och kramplösande medel. I de trakter grobladen användes till svinfoder kallades växten också svinabla.

Ur Lars Grimbeck & Stefan Gustafsson, Halländska ord och uttryck. Förlag Utsikten 1997.

Medlemsavgiften

Med detta Halmstadbud följer inbetalningskort för medlemsavgift 2011/2012.

Om Du betalar avgiften innan 1 nov. slipper föreningen extrajobbet och portokostnaden för att skicka ut påminnelser.

Tack på förhand!

Hemsidan

Titta gärna in på Gamla Halmstads hemsida www.gamlahalmstad.se. Under tiden jan-aug 2011 var antalet besök på hemsidan 18 904 st.

Vår ambition är att ständigt uppdatera den så att innehållet fortlöpande förnyas.

HalmstadBudet är ett informationsblad för Föreningen Gamla Halmstads medlemmar. © Föreningen Gamla Halmstad och respektive författare. Med stöd av Kulturnämnden i Halmstad. Layout: Christel Ek.

Tryck: Fototryck, Halmstad 2011.
FGH, Fredsgatan 5, 302 46 Hstd. Tel: 035-21 40 40.
Hemsida: www.gamlahalmstad.se
E-post: info@gamlahalmstad.se
Expeditionen är öppen måndag-torsdag 9-12.